

BIBLIOTERAPIA - PLAN SZKOLENIA Z ZAJĘĆ W RAMACH WEWNĘTRZNEGO DOSKONALENIA NAUCZYCIELI

Marta Nosal, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Krakowie

Opublikowano 25.09.2004

Przebieg zajęć

1. Przedstawienie pojęcia biblioterapii.

Biblioterapia (wg Wity Szulc) to wykorzystanie książki do pomagania ludziom stojącym w obliczu poważnych problemów życiowych przez osoby, które dobrze znają i książki, i ludzi. Wykorzystywane środki biblioterapii są uzależnione od potrzeb psychicznych, sytuacji życiowej i zdrowotnej pacjenta oraz od możliwości i wiedzy biblioterapeuty. Danuta Gostyńska jako zadanie biblioterapii uznaje odbudowę równowagi psychicznej człowieka przez lekturę. Chodzi o to, aby chory mógł sam odnajdywać najlepsze koncepcje ułożenia swoich stosunków ze światem zewnętrznym. Zdaniem Juliana Aleksandrowicza, niekiedy zagubionym w konfliktach ludziom cierpiącym z powodu ciężkich nerwicopochodnych dolegliwości somatycznych, przeżywanie losów fikcyjnego bohatera pozwala odnaleźć własną drogę życia i tym samym doznać ulgi w cierpieniach.

2. Geneza i rozwój biblioterapii - przedstawienie krótkiego rysu historycznego.

W 1903 r. Lekuer z Wiesbaden stworzył pierwszy szpitalny katalog biblioteczny, w którym podzielił książki na trzy działy: odwracające chorego od choroby, uspakajające i zwracające uwagę na to, co go otacza. Termin "biblioterapia" pojawił się w 1916 r. w *Atlantic Month*, a w 1923 r. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Amerykańskich wydało instrukcję dotyczącą selekcji zbiorów dla pacjentów szpitali.

3. Prezentacja działalności Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego.

Polskie Towarzystwo Biblioterapeutyczne działa we Wrocławiu od 1998. Powołały je do życia i są jego członkami osoby, którym leży na sercu niesienie pomocy i psychologiczne wsparcie dla ludzi przy pomocy biblioterapii. Towarzystwo organizuje konferencje, spotkania oraz wspiera członków w ich działalności biblioterapeutycznej. Prowadzi warsztaty biblioterapeutyczne dla początkujących biblioterapeutów. Wydaje biuletyn informacyjny "Biblioterapeuta". W czasopiśmie tym opisywane są doświadczenia osobiste autorów z prowadzonych zajęć. Z czasopisma można dowiedzieć się, jakie zastosować techniki biblioterapii w łagodzeniu następstw nerwic u dzieci i młodzieży i in.

4. Kategorie terapeutyczne przez czytanie.

Rozważania typologiczne doprowadziły do wyróżnienia biblioterapii: instytucjonalnej, klinicznej i rozwojowej (wychowawczej). Biblioterapia instytucjonalna jest pojmowana jako zastosowanie literatury, głównie dydaktycznej, w odniesieniu do indywidualnego, "zinstytucjonalizowanego" pacjenta, w celu poinformowania go o stanie zdrowia i wywołania jego odpowiedniej reakcji. Biblioterapię kliniczną rozumie się jako stosowanie literatury, głównie wyobraźniowej, w grupach pacjentów z problemami emocjonalnymi lub behawioralnymi, w celu dokonania przez chorego wglądu w siebie. Biblioterapia rozwojowa (wychowawcza) polega na wykorzystaniu materiałów wyobraźniowych i dydaktycznych wobec pacjentów bez zaburzeń emocjonalno-behawioralnych.

5. Organizacja procesu biblioterapeutycznego.

Działania związane z biblioterapią rozpoczynamy od postawienia diagnozy. Biblioterapeuta rozpoczyna pracę od etapu przygotowawczego, a mianowicie od obserwacji wstępnych, które stanowią istotny element diagnozy. Poznaje uczestników, ich dotychczasowy sposób życia, zainteresowania. Współpracuje z lekarzem, psychologiem i pedagogiem. Ustala kierunki oddziaływania terapeutycznego. Przystępuje do sprecyzowania celów terapii (zmiana obecnej sytuacji, zmiana postaw, przekonań, sposobu zachowania) i ustala kierunki postępowania biblioterapeutycznego w oparciu o potrzeby danego pacjenta. Tworzy grupy terapeutyczne (10-12

osób), w których znajdują się osoby o podobnych problemach. W dalszej kolejności następuje dobór lektury adekwatnej do diagnozy i kierunków oddziaływania. Biblioterapeuta kieruje się tutaj ogólną sytuacją zdrowotną uczestników biblioterapii, rodzajem ich zainteresowań i możliwościami odbioru dzieła literackiego. Wreszcie następuje sama praca terapeutyczna.

Musi ona uwzględniać metody pracy z książką i innymi materiałami alternatywnymi. W pracy tej wykorzystuje się również inne środki terapeutyczne (muzykę, plastykę itd.). Wypracowuje się modele postępowania biblioterapeutycznego (model wzmacniająca poczucie własnej wartości, model wspierający działania, czy model, który pozwala nabierać umiejętności asertywnych zachowań). Postępowanie terapeutyczne oparte jest przede wszystkim na czytaniu. Należy umożliwić pacjentowi identyfikację z bohaterem literackim lub sytuacją, która będzie prowadziła do refleksji nad przeczytanym tekstem, refleksji nad samym sobą. Ta natomiast ma służyć możliwości przeżycia katharsis.

6. Rola i zadania biblioterapeuty.

Biblioterapeutą może zostać tylko ten, kto potrafi wzbudzić autentyczną sympatię, zaufanie, kto rozumie troski i kłopoty swoich uczestników. Powinien być bardzo starannie przygotowany do pełnienia swojej funkcji. Jego wiedza teoretyczna powinna być zbudowana na podstawach psychologii, pedagogiki, literaturoznawstwa, czytelnictwa. Biblioterapeuta nie ma uregulowanego statusu zawodowego - nawet ucząc się biblioterapii, nie ma szans zaistnienia jako profesjonalny terapeuta. Tymczasem powinien on mieć możliwość zatrudnienia - zwłaszcza w szpitalach i sanatoriach, szkołach specjalnych, świetlicach środowiskowych, ośrodkach leczących uzależnienia, czy w domach dziecka.

7. Badania i eksperymenty przeprowadzane w biblioterapii. Przykłady.

8. Rozdanie notatki ze szkolenia. Pytania, wnioski, refleksje.